

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA RAQAMLI TA'LIM MUHITINI TASHKIL
ETISH ORQALI O'QUVCHILARNING O'QUV FAOLLIGINI
RIVOJLANTIRISH**

Navoiy innovatsiyalar universiteti talabasi

Sharipova Umida Sheraliyevna

Navoiy innovatsiyalar universiteti o'qituvchisi

pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)

Ismoilova Malika Erkinovna

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida raqamli ta'lim muhitini tashkil etishning pedagogik ahamiyati hamda uning o'quvchilarning o'quv faolligini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Tadqiqotda raqamli ta'lim resurslari, interaktiv platformalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali o'quvchilarning bilishga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlash va faol ishtirok etish ko'nikmalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda raqamli ta'lim muhitini loyihalash bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi. Maqola natijalari ta'lim jarayonini zamonaviylashtirish hamda o'quvchilarning ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, boshlang'ich ta'lim, innovatsion peda, interaktiv ta'lim, o'quv faolliigi, o'quv motivatsiyasi, pedagogik samaradorlik, raqamli kompetensiya, raqamli resurslar, raqamli ta'lim muhiti, ta'lim sifati, zamonaviy texnologiyalar.

Annotation: This article highlights the pedagogical significance of organizing a digital learning environment in the primary education process and its role in developing students' learning activity. The study analyzes issues related to increasing students' cognitive interest, as well as forming independent thinking and active participation skills through the effective use of digital educational resources,

interactive platforms, and information and communication technologies. In addition, practical recommendations for designing a digital learning environment are provided, taking into account the age and psychological characteristics of primary school students. The results of the article contribute to the modernization of the educational process and to improving students' learning effectiveness.

Keywords: Information and communication technologies, primary education, innovative pedagogy, interactive learning, learning activity, learning motivation, pedagogical effectiveness, digital competence, digital resources, digital learning environment, quality of education, modern technologies.

Аннотация: В данной статье рассматривается педагогическое значение организации цифровой образовательной среды в процессе начального образования, а также её роль в развитии учебной активности учащихся. В ходе исследования анализируются вопросы повышения познавательного интереса обучающихся, формирования навыков самостоятельного мышления и активного участия посредством эффективного использования цифровых образовательных ресурсов, интерактивных платформ и информационно-коммуникационных технологий. Также даны практические рекомендации по проектированию цифровой образовательной среды с учётом возрастных и психологических особенностей учащихся начальных классов. Результаты статьи способствуют модернизации образовательного процесса и повышению эффективности обучения учащихся.

Ключевые слова: Информационно-коммуникационные технологии, начальное образование, инновационная педагогика, интерактивное обучение, учебная активность, учебная мотивация, педагогическая эффективность, цифровая компетентность, цифровые ресурсы, цифровая образовательная среда, качество образования, современные технологии.

Bugungi kunda ta'lim tizimini raqamlashtirish global miqyosda muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni joriy etishni taqozo etmoqda.

Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida raqamli ta'lim muhitini tashkil etish o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ta'lim jarayonining qiziqarli, ko'rgazmali va interaktiv bo'lishi ularning o'quv faolligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, raqamli ta'lim muhiti orqali o'quvchilarning faolligini oshirish masalasi dolzarb pedagogik muammo sifatida qaralmoqda. Mazkur maqolada ushbu muammoning nazariy va amaliy jihatlarini yoritiladi.

Raqamli maktab, yangi ta'lim muhiti, ochiq axborot maydoni - bu so'zlar bizning kundalik hayotimizda mustahkam o'rin egalladi. Raqamli texnologiyalar katta hajmdagi turli xil ma'lumotlarga cheksiz kirish imkoniyatini beradi. Ular ma'lumotlarni osonroq va tezroq uzatish uchun mo'ljallangan. Eng muhimi, boshlang'ich sinf o'quvchining qulay holatda bo'lishi va barcha sa'y-harakatlarini vazifani hal qilishga yo'naltirishi uchun "muvaffaqiyatli vaziyat" ni yaratishishi kerak. Bu, ayniqsa, o'zini past baholaydigan bolalar uchun juda muhimdir. Masalan, orqada qolgan o'quvchilar uchun o'rganilayotgan mavzu bo'yicha an'anaviy test o'rniga kompyuter testini o'tkazish mumkin. "Og'zaki arifmetika", imlo ishini yoki o'rganilgan narsalarni qisqacha takrorlash paytida siz kasallik tufayli dars qoldirgan o'quvchilarni kompyuterda individual ishlashga taklif qilishingiz mumkin. Sinf bilan dinamik o'quv o'yinlari va estafeta poygalarini o'tkazishda, fikrlash tezligi past bo'lgan o'quvchilar kompyuterda shunga o'xshash vazifalarni bajarishlari mumkin. Maxsus dasturlar orqali muloqat qilinib, kommunikativ kompetensiyalari shakllanib boradi. Taqdimotlardan tashqari, multimedia yordami bilan darslarda video roliklardan foydalanilsa bo'ladi. Videomateriallardan foydalanish ravshanlikning rolini oshirishga imkon beradi, o'quvchilarga o'rganilayotgan jarayonlar haqida to'liqroq ma'lumot beradi va ularni faol ishlarga jalb qiladi. XXI –asr ko'nikmalari jahon iqtisodiy forumida taklif qilingan bo'lib, 3 turga bo'linadi:

1. Asosiy savodxonlik tushunchalari: til va raqamli transformatsiyalar, tabiiy fanlar, AKT savodxonligi, moliyaviy savodxonlik, fuqarolik va madaniy faoliyat ko'nikmalari.
2. Asosiy savodxonlik: tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikatsiya,

hamkorlik. 3. Asosiy savodxonlik turlari: qiziquvchanlik, tashabbuskorli, qat'iyatlilik, moslashuvchanlik, batakrorlik, ijtimoiy-madaniy xabardorlik [R.G.Safarova Kognitiv pedagogikaga oid yondashuvlar 51-52 bet.]. Bolajonlar.zn.uz, bilimlar.uz, multimedia.uz ta'lim portallarida taqdim etilgan video darslar to'plamlari yangi mavzularni o'rganish, materiallarni birlashtirish, muntazam va sinfdan tashqari darslar, guruh va individual ishlar uchun ideal yordamchidir. Ular grafik va animatsion ma'lumotlarning optimal miqdorini o'z ichiga oladi va bilim olish uchun motivatsiyani oshirishga yordam beradi. O'quvchilar material taqdimotining o'ziga xosligini qadrlashadi, agar kerak bo'lsa, uni ko'p marta ko'rish mumkin. Bu imkoniyat o'quvchilarning ota-onalarini ham jalb qiladi. Taqdim etilgan topshiriqlar va mashqlar o'quvchilarga olgan bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi va test topshiriqlari o'qituvchiga materialni o'zlashtirishlarini nazorat qilish imkonini beradi. O'quv topshiriqlari va javob 203 variantlari ovoz bilan birga berilgan. Sahifadagi maslahat boshlang'ich sinf o'quvchilariga topshiriqni muvaffaqiyatli bajarish uchun materialni eslab qolishlariga, kommunikativ kompetensiyaning shakllanishiga yordam beradi. Internetdagi video darslar orqali o'z-o'zini sinab ko'rish, interaktiv simulyatorlar va o'qituvchiga savol berish imkoniyati uchun ham qiziqarli. Tabiiy va gumanitar fanlarni o'rganishda ushbu manbadan foydalananilsa bo'ladi. Bunda o'quvchilarda o'rganilayotgan asarga, shuningdek, uni yozgan muallifga to'liq qiziqish uyg'otadigan tarzda materialni taqdim etishdan iborat. Boshlang'ich sinflarda beriladigan ta'lim-tarbiya o'quvchilarning har tomonlama kamol topishida yozma va og'zaki savodxonlikni shakllantirishda hamda vatanga muhabbat, hurmat-ehtirom tuyg'ularini tarkib toptirishda ta'limning asosiy poydevori hisoblanadi. Shunday ekan, yosh avlodni ma'naviy-axloqiy barkamol, bilimdon kishilar qilib tarbiyalash ko'p jihatdan boshlang'ich sinflarda ta'limni to'g'ri tashkil etish bilan chambarchas bog'liq [M.Masharipova va boshqalar Ona tili 3 bet]. Raqamli resurslarning asosiy maqsadi o'quv sifatini oshirish, uni o'quvchilar uchun qiziqarli qilish va o'qituvchilarga ijod quvonchini qaytarishdir. O'qitishda raqamli

resurslardan foydalanish natijasida sinfdagi olimpiadalar, ilmiy-amaliy konferensiyalar, intellektual o'yinlarda ishtirok etish istagida bo'lgan bolalar soni ortishi mumkin. Albatta, internet o'qituvchining to'liq o'rnini bosa olmaydi. Hech kimga sir emaski, boshlang'ich sinfdagi bola uchun o'qituvchining jonli so'zi katta ahamiyatga ega. Shuning uchun men akademik ta'lim va raqamli texnologiyalarni o'z ichiga olgan aralash ta'limni eng samarali variant deb bilaman. Ta'lim muhitida raqamli texnologiyalardan muvaffaqiyatli foydalanish haqiqatan ham hayotiy zaruratga aylandi. Hozirgi vaqtda raqamli texnologiyalar umuman qo'llanilmaydigan sohaning o'zi yo'q. Raqamli texnologiyalarni, jumladan, boshlang'ich sinflarda ta'lim sohasini faol o'rganish va qo'llash zarurati mavjud. Raqamlashtirish sohasidagi ta'limni o'zgartirishning o'zi bir necha yillar oldin boshlanganiga qaramay, bu muammoning dolzarbligi saqlanib qolmoqda. Axborot texnologiyalarini rivojlantirish va ularni jamoatchilik bilan aloqalarning turli sohalarida ko'piroq foydalanish davom etmoqda va davom eta beradi. Raqamli texnologiyalardan foydalangan holda o'qitish jarayoni hayotimizga mustahkam o'rnashib bormoqda. Tegishli amaliyot bo'lmasa, qog'oz kitob yordamida kompyuter dasturlari bilan ishlashni o'rganish obyektiv ravishda mumkin emas. Shunga ko'ra, zamonaviy boshlang'ich sinflarda raqamli ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish va ulardan foydalanish yuqori sifatli natijaga qaratilgan alohida yondashuvni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda raqamli ta'lim muhitini tashkil etish o'quvchilarning o'quv faolligini rivojlantirishda muhim pedagogik ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalar yordamida dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish mumkin. Bu esa o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlash va faol ishtirok etish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli ta'lim muhiti ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy ta'lim talablariga moslashishda muhim omil hisoblanadi. Shu bois, boshlang'ich ta'lim tizimida raqamli ta'lim muhitini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasiga oid farmon va qararlari.
2. Abduqodirov A.A. **Ta'limda axborot texnologiyalari.** – Toshkent: Fan, 2020.
3. Jo'rayev R.X. **Pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta'lim.** – Toshkent, 2019.
4. Qodirova F.R. **Boshlang'ich ta'lim metodikasi.** – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
5. UNESCO. **ICT in Primary Education.** – Paris, 2020.
6. Polat E.S. **Novye pedagogicheskie i informatsionnye texnologii v sisteme obrazovaniya.** – Moskva, 2018.

